

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ATLYGINIMŲ ĮSTATYMO NR. X-1771
3, 4, 5 STRAIPSNIŲ IR PRIEDĖLIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo Nr. X-1771 3, 4, 5 straipsnių ir priedėlio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategijos patvirtinimo“ projekte Nr. XIIIIP-3464, pateiktame Lietuvos Respublikos Seimui Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gegužės 8 d. nutarimu Nr. 492 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategijos patvirtinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“, nurodytą pasiūlymą – sistemiškai persvarstyti teisėjų darbo apmokėjimo nuostatas, siekiant išlaikyti jų proporcingumą su kitų viešojo sektoriaus darbo užmokestį reglamentuojančių įstatymų nuostatomis.

Įstatymo projekto tikslas – padidinti teisėjų atlyginimo ir pareiginės algos koeficientus, siekiant sistemiškai suderinti teisėjų, valstybės politikų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų darbo apmokėjimą, sudaryti sąlygas mokėti teisingą darbo užmokestį, neleidžiantį atsirasti nepagrįstoms darbo užmokesčio dydžių disproporcijoms, ir siekiant sistemiškai spręsti valstybės politikų ir valstybės pareigūnų, teisėjų darbo apmokėjimo problemas, taip pat suvienodinti teisėjų priedo už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus skaičiavimo tvarką su valstybės tarnautojams taikoma minėto priedo skaičiavimo tvarka.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo 2014 m., kai teisėjų (išskyrus apylinkių teismų teisėjus, kurių pareiginės algos nuo 2019 m. sausio mėn. padidintos 3–14 proc.) pareiginių algų (atlyginimų) dydžiai buvo sugrąžinti į prieškrizinio laikotarpio lygį, jie nė karto nebuvo didinti.

Pažymėtina, kad vidutinis darbo užmokestis šalies ūkyje Lietuvoje nuo 2009 m. iki 2018 m. išaugo 55,2 procento, viešajame sektoriuje – 42,9 procento, o valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis 2019 m. sudaro 95 procentus 2008 m. buvusios valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų pareiginės algos bazinio dydžio (141,9 euro).

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo (toliau – Įstatymas) priedėlyje numatyti konkretūs Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininko, teisėjų atlyginimų ir bendrosios kompetencijos bei specializuotų teismų pirmininkų, jų pavaduotojų, skyrių pirmininkų ir teisėjų pareiginės algos koeficientai baziniais dydžiais. Bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų pirmininkų, jų pavaduotojų, skyrių pirmininkų ir teisėjų darbo užmokestis susideda iš pareiginės algos ir priedo už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus. Minimalus pradedančio apylinkės teismo teisėjo atlyginimas, jei jis negauna priedo už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus, šiuo metu yra 2 803 eurai (bruto), teisėjo, šiuo metu gaunančio maksimalų 27 procentų priedą už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus, – 3 560 eurų (bruto).

Pagal Įstatymo 5 straipsnį, bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų pirmininkams, jų pavaduotojams, skyrių pirmininkams ir teisėjams mokamas priedas už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus, kuris neturi viršyti 30 procentų pareiginės algos. Priedą už iš tarnautus Lietuvos valstybei metus sudaro 3 procentai teisėjo pareiginės algos už kiekvienus trejus metus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant suvienodinti teisėjų atlyginimo ir pareiginės algos bazinio dydžio reglamentavimą su pareiginės algos bazinio dydžio reglamentavimu Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme, keičiamas Įstatymo 3 straipsnis.

Siekiant nesudaryti sąlygų nepagrįstoms valstybės politikų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų ir teisėjų darbo užmokesčio dydžių disproporcijoms, Įstatymo projektu siūloma Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininko, Konstitucinio Teismo teisėjų ir bendrosios kompetencijos bei specializuotų teismų teisėjų (toliau kartu – teisėjai) atlyginimų ir pareiginių algų koeficientus vidutiniškai didinti 13 procentų, t. y. lygiai tiek, kiek buvo padidinti aukščiausių kategorijų valstybės tarnautojų pareiginės algos koeficientai. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 pakeitimo įstatymo projekte Nr. 19-11467 valstybės politikų pareiginių algų dydžius (koeficientais) taip pat siūloma didinti 13 procentų. Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo Nr. X-1771 priedėlio pakeitimo įstatymu Nr. XIII-1689 (toliau – Įstatymas Nr. 1689) nuo 2019 m. sausio 1 d. apylinkių teismų teisėjų pareiginės algos buvo padidintos nuo 3 iki 14 procentų, tačiau, siekiant, kad vėl neatsirastų nepagrįstas ir net didesnis nei anksčiau apylinkių teismų teisėjų atlyginimo skirtumas nuo apygardų teismų teisėjų gaunamo atlyginimo, taip pat atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos ir Apylinkių teismų teisėjų sąjungos siūlymą, Įstatymo projektu apylinkių teismų pirmininkų, jų pavaduotojų ir teisėjų pareiginių algų dydžius siūloma padidinti vidutiniškai 13 procentų, kad apylinkių ir apygardų teismų teisėjų atlyginimo skirtumas būtų 3 pareiginės algos koeficientai, kaip buvo iki 2019 m. sausio 1 d. galiojusiam Įstatyme.

Nustačius naujus teisėjų atlyginimų ir pareiginės algos koeficientus ir Lietuvos Respublikos Seimui 2020 metams patvirtinus 176 eurų valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinį dydį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjų atlyginimas padidėtų 836 eurai, bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjų pareiginė alga padidėtų nuo 446 eurų iki 562 eurų, apylinkių teismų teisėjų – nuo 435 iki 494 eurų.

Įstatymo projektu bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų pirmininkams, jų pavaduotojams, skyrių pirmininkams ir teisėjams siūloma nustatyti priedą už ištarnautus Lietuvos valstybei metus, kuris sudarytų 1 procentą teisėjo pareiginės algos už kiekvienus metus, tačiau priedo dydis neturi viršyti 30 procentų pareiginės algos, lygiai taip pat, kaip numatyta valstybės tarnautojams Valstybės tarnybos įstatyme. Įstatymo projektu taip pat siūloma patikslinti nuorodas į Valstybės tarnybos įstatymą.

Nustačius naujus teisėjų atlyginimų ir pareiginės algos koeficientus, būtų tinkamai įvertintas jų darbas, atsakomybė, atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisę gauti teisingą atlygį už darbą ir į Konstitucinio Teismo doktriną, pagal kurią ši teisė yra susijusi su konstituciniu teisingumo principu ir reiškia asmens teisę gauti tokį atlygį už darbą, kuris būtų teisingas atsižvelgiant, *inter alia*, į jo atliekamo darbo pobūdį, darbo funkcijų sudėtingumą ir apimtį, tenkančią atsakomybę už tų funkcijų vykdymą, einamų pareigų ypatumus, asmens profesinį lygį, kvalifikaciją.

5. Galimos neigiamos priimto Įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas Įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip Įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
 Įstatymas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
 Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Naujų sąvokų nepateikiama.

10. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu Įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų rengti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Preliminarus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų poreikis įstatymui įgyvendinti – apie 5 mln. eurų per metus (su socialinio draudimo įmokomis). Darbo užmokestis padidės 788 bendrosios kompetencijos teismų teisėjams ir 9 Konstitucinio Teismo teisėjams.

13. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Atlyginimas“, „pareiginė alga“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.